

Grębecka, Wanda

Zebranie Zespołu Historii Botaniki

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 23/1, 240-241

1978

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

INSTYTUT HISTORII NAUKI, OŚWIATY i TECHNIKI

POSIEDZENIE PRACOWNI HISTORII NAUK SPOŁECZNYCH

16 czerwca 1977 r. mgr Jan Kozłowski wygłosił referat *Biblioteka Załuskich — jej program, środowisko, oddziaływanie*. Na wstępie referent omówił stosunek braci Załuskich do książki i biblioteki. W przeciwieństwie do Andrzeja Stanisława, który na naukę oraz drukarnie i biblioteki patrzył z punktu widzenia reformatora dążącego do podźwignięcia kraju z zacofania, Józef Andrzej, choć wyznaczał swojej działalności kulturalnej ambitne cele, był w swojej kolekcjonerskiej pasji o wiele bardziej jednostronny. W planach Józefa Andrzeja biblioteka miała być jedną z najświetniejszych placówek *republique des lettres* w Europie, a jednocześnie głównym ośrodkiem, który propagowałby w Polsce jej wzory i formy współpracy (bibliografie, wydawnictwa źródłowe, almanachy współczesnej poezji, akademie, konkursy z nagrodami, towarzystwo czytelnicze itd.). Biblioteka Załuskich, działając — do czasu jej przekazania Komisji Edukacji Narodowej — jako instytucja prywatna, łączyła funkcje rodowej biblioteki magnackiej z funkcjami głównej biblioteki Rzeczypospolitej i biblioteki publicznej. Jej zbiory i zarządzane przez Józefa Andrzeja Załuskiego imprezy były dostępne „dla każdego, Polaka czy cudzoziemca, wszelkiego stanu i kondycji, *sine discrimine* wiary, byle chrześcijańskiej”. Biblioteka Załuskich skupiła wokół siebie środowisko, które dawało swoim uczestnikom możliwość wzajemnej inspiracji — dzielenia się wiedzą, odbywania spotkań i dyskusji, udzielania rad i konsultacji, oceniania prac, podejmowania wspólnych przedsięwzięć, uzyskiwania informacji o poszukiwanych książkach i źródłach, otrzymywania materiałów potrzebnych do pracy czy też do własnych kolekcji, korzystania i udzielania pomocy w publikowaniu książek. Wbrew panującemu dotychczas w pracach o Bibliotece Załuskich pogładowi o jej jednostronnym oddziaływaniu na życie umysłowe w kraju korespondencja Józefa Załuskiego i Jana Daniela Janockiego — zachowana w Bibliotece Narodowej wskazuje, jak wielki wpływ na bibliotekę miały zachęta i zainteresowanie, rady i projekty jej czytelników i współpracowników.

W dyskusji doc. Irena Stasiewicz-Jasiukowa zwróciła uwagę, że współpracownicy Józefa Andrzeja Załuskiego stali się w czasach stanisławowskich trzonem wielu przedsięwzięć naukowych. I tak np. byli oni współautorami bądź redaktorami „Monitora”, „Zabaw Przyjemnych i Pożytecznych”, uczestnikami obiadów czwartkowych i członkami KEN. Dr Bożena Michalik postawiła pytanie, czy sam Józef Andrzej zdawał sobie sprawę z tego, że w ostatnich latach jego życia zmniejszyło się znaczenie biblioteki w życiu umysłowym kraju. Dr Jerzy Rózewicz zauważył, że ze zbiorów Biblioteki Załuskich dokąd zostały one przewiezione po konfiskacie w r. 1795 częściej korzystali polscy uczeni w Petersburgu niż w Warszawie. W Petersburgu do tych zbiorów sięgali m.in.: Joachim Lelewel, Łukasz Gołębiowski, Romuald Hube, Wacław Aleksander Maciejowski, August Bielowski, Adolf Pawłński, Stanisław Ptaszycki, Feliks Kopera, Ignacy Chrzanowski i Aleksander Brückner.

Mieczysław Bąk

ZEBRANIE ZESPOŁU HISTORII BOTANIKI

8 października 1977 r. odbyło się zebranie, na którym przedstawione zostały 3 referaty.

Dr Alicja Piekiełko (Kraków) w referacie pt. *Dwa osiemnastowieczne zielniki ze zbiorów Instytutu Botaniki UJ* przedstawiła rezultaty swoich badań nad usta-

leniem wieku, pochodzenia i wartości naukowej tych cennych zabytków. Jeden z zielników ofiarowany był Uniwersytetowi Jagiellońskiemu przez Andrzeja Badurskiego, profesora tej uczelni. Nie był on jednak — zgodnie z ustaleniami autorki — jego dziełem. Sporządził go boloński chirurg — Paolo Andrea Parenti. Drugi zielnik, którego pochodzenie nie było dokładnie znane, a który uważany był przez Rafała Czerwiakowskiego za zielnik Syreniusza, okazał się własnością wykładowcy Uniwersytetu Krakowskiego — Jeana Antoine'a Camelina. Analiza nomenklatury stosowanej w zielnikach pozwoliła stwierdzić, jakie dzieła botaników okresu przedlinneuszowskiego stanowiły podstawę opisu roślin. Okazało się, że herbarze znacznie różniły się pod tym względem. Zielnik ofiarowany przez Badurskiego (autorstwa Parentiego) jest opracowany przy pomocy nomenklatury szesnastowiecznej, a nawet jeszcze starszej — używany dość dawno przez aptekarzy. Zielnik Cameline okazał się dużo nowocześniejszy i znajdujemy w nim naukową botaniczną nomenklaturę ukształtowaną w XVIII wieku. Praca A. Piekiełko oświetliła ciekawy fragment działalności naukowej profesorów krakowskich w zakresie przyrodoznawstwa i to w okresie, w którym zarówno badania, jak i nauczanie tych przedmiotów, nie były w Krakowie intensywnie uprawiane.

Mgr Wanda Grębecka wygłosiła referat pt. *Botanika na łamach „Dziennika Wileńskiego”*. Znaczące to czasopismo, redagowane przez wybitnych polskich przyrodników (m.in. J. Śniadeckiego, S. B. Jundziłła i innych), poświęcało problemom botaniki dużo miejsca i uwagi. Zamieszczono w nim prace naukowe, sprawozdania z badań, opisy podróży naukowych i materiały informujące o najważniejszych wydarzeniach naukowych na świecie. Szczególnie bogata była informacja na temat podróży, odkryć i ukazujących się książek Aleksandra Humboldta. Wiele artykułów i wzmianek poświęcono działalności ogrodów botanicznych, zarówno polskich, jak i zagranicznych. Wileński ogród botaniczny był wielokrotnie i bardzo szczegółowo opisywany przez S. B. Jundziłła, dzięki czemu poznajemy kolekcje hodowanych tam roślin, wymianę roślin między ogrodami botanicznymi na świecie a ogrodem wileńskim, współpracę z ogrodem botanicznym w Krakowie. Znajomość zawartości „Dziennika Wileńskiego” dobrze charakteryzuje stan nauk botanicznych w wileńskim ośrodku naukowym.

Profesor Henryk Bukowiecki wygłosił referat pt. *35 lat Zakładu Botaniki Farmaceutycznej w Warszawie*. (Referat ten ukazał się w druku w numerze 4/77 „Kwartalnika Historii Nauki i Techniki s. 833).

Ważną częścią zebrania było przedyskutowanie tez dotyczących tematu *Historia poznania Polski pod względem przyrodniczym* opracowanych przez prof. Józefa Babicza (ogólny zarys tematu) i mgr Wandę Grębecką (historia botaniki), uprzednio rozesłanych członkom Zespołu. Dyskusja skupiła się wokół zakresu terytorialnego i chronologicznego tematu, a przede wszystkim jego zacieśnienia i sprecyzowania. Omawiano także problem bazy źródłowej, stwierdzając konieczność zorganizowania poszukiwań w czasopiśmiennictwie polskim XIX stulecia. Prace te powinny być prowadzone w bibliotekach Gdańska, Poznania, Krakowa i Torunia pod kierunkiem członków Zespołu.

Wanda Grębecka

ZEBRANIE ZESPOŁU HISTORII NAUK MEDYCZNYCH

31 maja 1977 r. odbyło się — pod przewodnictwem prof. Ksawerego Rowińskiego — zebranie podczas którego przedstawiono następujące referaty: lek. Maciej Lambert — *Rozprawy doktorskie lekarzy polskich w czasach saskich, w świetle ówczesnych osiągnięć medycyny europejskiej*; dr Zofia Chyra-Rolicz — *Źródła do biografii medyków działających w Polsce w XVIII wieku*; mgr Czesław Czerwiń-